

je menil, da bo njegova čast nehala pri ptuji časti. Kar ga le more, ga draži, pa Lavdon molči in — kar je edino znamenje pravih, velikih mož — odločbo prihodnosti, osveto zgodovini prepusti. Zgodba sodi in ga stavi med najsrčniše in blagodušniše vojščake onega stoletja.

Ob devetih zjutraj je boj odločen. Pri pomanjkanji strelil — zgubil je 140 topov — je kralju nemo-goče, da bi bil borišče obdržal in nove napade prestal. Tedaj se je vzdignil in z zgubo 9000 mrtvih pobegnil. Davn sedi brez dela; ko se pa vendar pozno v jeseni vzdigne in Draždane obleže, ne opravi nič in se vrne čez hribe na Česko.

Zanikernost tega veljaka zavaruje kralja na zapadno-južnih deželah, da se v začetku leta 1759. več sèm ne obrne. Vrgel se je rajši nad Ruse in Švede. Ti so hotli zopet prijeti; ko se pa Prusi pokažejo, vse v nemar pusté in do Balta beže. Krajina Meklanbor, ki je sovražno ravnala, se je o tej priložnosti obiskala in s hudo davščino obložila. Druge trume na Poljsko planejo in Rusom žitnice pokvarijo. Tudi na Česko, Turingiško in Francozko Prusi vihrajo in ne odjenjajo, predno si obilnega plena ne pridobé.

Pa to so le majhni napredki, ki nič ne izdajo; marveč je ravno to leto kralju najbolj nesrečno. Rus Zoltikov gré s 60.000 možmi čez meje in proti Oderi stopa. Dve armadi mu sicer nasproti stojite, pa nobena še 8000 možakov ne šteje. Rusi pobijejo eno pri Palcigu, drugo pri Citih-avu in se na Oderi utrdijo in celó Frankobrod vzamejo. Konec tem zmagam storiti, se vzdigne Miroslav s celo armado in sklène za trdno uničiti Ruse. Pa tudi Lavdon se je skoz Šlezijo zmu-zal in je potem, ko se je z Zoltikovom zedinil, goro Špilberg posedel. Al vkljub moči sovražnikov zagrabi kralj Ruse pri Kunersdorf-u in ena najsrdečjih bitev se vname.

Zoltikov je svojo vojsko na višavah in gričih postavil, pa vmes so bili plazi in dolci, ki so ležaje raz-trgali, tako da je bilo več krajev slabo zavarovanih. Ta okoliščina je Prusom napad zljajšala in zmago če ne gotovo, saj zelo mogočo storila. Tudi je bil močen od-delek poslan, da Rusom za hrbet pride in pobeg steži, med tem ko jih je imela druga armada spredaj zajeti. Miroslav meni v kratkem delo končati, in poln zau-panja tabor naskoči. Res zmede silni napad Ruse tako, da se umikati začnó. Že je kralj 70 topov dobil, kar se tudi zad za rusovsko vojsko Prusi pokažejo. Pa v tem važnem trenutku, ko se bitva že h koncu nagiba, plane Lavdon s Špilberga in dere mahoma na levo in desno. Ruse prebrihta ta močen napad, da se obrnejo in Prusom vnovič po robu postavijo. Ti ne dostojé skup-nega navala, ampak se po celi planjavi v beg zadržé. „V malo urah bom zmagal“ — je kralj malo pred svoji ženi pisal; — „beži in reši se“ — ji pa dve uri potem sporoči. Lavdon je Ruse naganjal, naj Miroslava po-dijo in pokončajo, pa kisle obraze je dobil. Za malo se zdi Zoltikovu, da so ga Avstrijani nevarnosti rešili in Pruse zmagali, in se tedaj le ganiti neče. Lavdon je toraj sam zasedel in še 1800 vragov zajel. On ve-čidel je Prusom pobral tabor in 180 topov razun unih 70 ruskih. Vrh tega je zgubil Miroslav še 22.000 mrtvih in ranjenih.

Ker Rusi ne primejo, ostane sicer Berolin sovraž-nikov prost in kraljici ni treba Špandava zapustiti. Pa v Saksonii trpé Prusi novo zgubo in zastonj si tamkaj Miroslav sam prizadeva. Že pomladi so to deželo na severji Nemci, na jugu Davnove vojske napadle. Šmetav brani srčno utrjene Draždane, pa k podaji ga lakota prisili. Tako so tudi drugi kraji ob Zali, Elstri in Labi zgubljeni; celó pri Torgavi se Prusi komaj drže.

Bili so potem pri Vilsdorfu in Majnsu pobiti in iz Gro-senhajna in Kamenca gnani in se še le na meji trdno postavijo. Zdaj pride Miroslav sam, ki se z Enrikom združi in Nemce silovito odžene. Hotel je potem Davna v Draždane zagnati in ga tukaj zajeti, pa naklep mu spodleti. Davn je ta pot delaven in pazen ter misel kraljevo ugane. Pruska vojska ga okoli in okoli obstopa, pa razcep porabi on v njeno lastno pogubo. Pri Maksnu stoji 15.000 vojakov, pri Majnsu 6000 in tako na več krajih od Pirne do Varna. Davn napade oddelek pri Maksnu, ga pobije in 11.000 mož polovi. Taka se godi tudi unemu pri Majnsu in na več drugih krajih. V kratkem zgubi Miroslav 25.000 vojakov in previdi, da se namen ne dá dovršiti. Zatoraj armado zopet zedini, se z Brunšvigi združi in na gornjo Saksonsko v zimski tabor podá.

Na francozkem borišču je Brolio premagal Ferdi-nanda pri Bergnu in z veliko zgubo pregnal. Kontades posede gornjo Hesko in doljni Hanover. Druge trume pa nad Halberstat padejo. Povsod Francozi premagu-jejo in le umniših vodjev jim manjka, združeno armado uničiti in se pogub Klermona zopet polastiti. Tako pa dobí Ferdinand priložnost, se pomnožiti, na Vezri usta-viti se in Kontadesa pri Mindnu nabiti. Ta slavna zmaga združencev premení srečo popolnoma. Namesti zedimbe in novega napada na Ferdinanda se Francozi prestra-šijo in raztresejo. Tedaj je združenci pri Gofeldu in na Tavnu premagajo, iz Heskega spokajo in v Gisen zapodé. Le en sam oddelek se hoče srčnišega skazati in Fuldo braniti; ko pa sovražnik pride, steče tudi on — al prepozno. Princ iz Brunšviga ga vjame, in gré potem, ko tudi Fuldo vdobi, na Saksonsko kralju na pomoč. (Dal. prih.)

Dopisi.

Od Save 10. nov. ☉ Kakor Vam na zapadu od Sotle, tako se tudi nam približuje važen čas. Pri Vas imate skoro skleniti prvo dôbo šest zakonodavnih de-želnih zborov, tako, da po tem morete v novih volitvah skusiti, na koliko se je narod slovenski zavedel do sa-mostojnosti v narodnem smislu. Ravno tako bo na Hr-vaškem menda sedaj poslednjikrat, da se poslanci se-danji pozovejo, ker, dovršivši po vladinem napotku vo-lilni red, bo dvorna naša kancelarija, kakor pravijo, razpu-stila sabor ter nove izbore naredila, da se menda tudi poskusi, ali ne bi se dobil sabor, ki ne bi bil preveč tr-dovraten za samostojno trojedno kraljevino. Radovedni smo vendar, ali bo vlada kraljevinski odbor zopet na-potila v Pešt, da se Hrvaška porazumi z Magjari; do-zdeva se mi vendar, datega ne bo iz razloga, ki sem ga ravno izrekel zastran novih izborov. — Predmet, kateri nas južne Slovane z ozirom na sabor jako zanima, je nam tudi naša akademija in sedaj še k temu pri-stopa vseučilišče. Dvorna kancelarija ni mogla v petih letih do kraja dognati akademije; viši še sedaj, da ni živa ni mrtva; tako bi lahko bil malum omen, ako bi kdo kaj držal do prazne vere. Radovedni smo, ali bo nova kancelarija bolje skrbela za te naše zadeve, kakor preslavni pesnik Čengić Age? Pa kaj bode se vseučiliščem, ako sodimo po polževi poti akademiji-nega poroda? Vemo, da se neka gospôda pri nas zeló trudi, da pravniki ne cstanejo v Zagrebu in da ne ho-dijo v Beč ali v Prago po diplome, ampak da se v lepi Pešti učé spoštovati magjarski jezik; tudi to vemo, da nikjer zoprnik ne podpira vspeha svojih protivnikov; zato nas hudo kolje radovednost, ali bomo skoro do-speli do zavoda, ki nam ga je krepko začel zidati pre-vzvišeni naš biškup Strossmayer. Dvorna naša kance-

larija od leta 1861. do letos ni mogla izpeljati tega, da bi se na juridiški naši akademii dodalo četrto leto, tako, da bi slušalci v štirih letih redoma mogli vse dovršiti, kar sedaj le površno preletajo ali pa celo izpuščajo; ali bomo v sedanjih okoliščinah lažje prišli do tega? Ko bi jaz bil hrvaški poslanec, predložil bi v saboru, naj iz denarjev, kar jih je do sedaj podpisanih za vseučilišče, brž napravi toliko potrebno četrto leto za pravnike, in naj se še nekaj odloči za najpotrebnejše knjige juridičnega obsežka. Toda drugi bodo bolje znali, kar je o tem na korist narodu. — Sedaj pa nekaj družega. Čitali smo v „Novicah“, da ima odbor „Matice slov.“ v Ljubljani 15. dne t. m. sejo. Predlagam mu nasvet: naj izdaja Matica letnik ali kakor bi se kol zvala knjiga, ktera bi se natisnila, kadar koli bi, recimo za 5 ali 6 pól, bilo materijala nabranega; pisalcem naj bi se plačalo za trud razmerno na pr. 12 gold. za pól preвода, 20 gld. pa za izvirne sestavke. — To je moja želja zastran Matice, ktera o vsem ostalem deluje in ravná, da je radost gledati plodove njene. (Kon. prih.)

Iz Trsta 8. nov. × Že več dni je nekako vrelo med tukajšnjimi delavci, fakini, zidarji itd., kajti domači brez zaslužka so pisano gledali furlanske in druge laške zidarje, fakine in druge delavce, ki delo in zaslužek imajo. Danes pa je celó hud vihar nastal, ker se je domačim fakinom pridružilo več sto kmetov iz okolice tržaške, da združeni pokažejo nevoljo zoper tujce Lahe; po vsem mestu so se razdelili in zabavljali furlanskim fakinom, nektre so iz magacinov od dela zapodili, na ulice pritirali, jih otepli, nektre celó v morje vrgli. Policija je stopila krepko na noge, da bi zabranila razpor in pretep, zato je zaprla nektre, pa še le ko so vojaki na pomoč prišli policijem, se je pomirila silovitost. Mnogi trgovci, da odvrnejo še huje razprtje, so že danes slovó dali furlanskim fakinom in domače v delo vzeli; drugi so danes svoje magacine celó zaprli, ker so se bali velicij homatij. — Naj nihče ne misli, da je morebiti narodnost kriva te silovitosti; v fakinih naših ni národne zavesti; le zaslužka manjka in kruha delavcem, in to pomanjkanje, kakor drugod, utegne po zimi še huje biti. Zato smo enacih razprtij že v prejšnjih časih doživeli marsikrat. — Ali iz zgolj radovednosti ali srčne nagnjenosti je nad 4000 Tržačanov vrelo k slovesnosti v Benedke, da vidijo, kako je italijanski kralj v posest vzel nekdanjo „kraljico morjá.“ — Laški časnik „Diavoletto“ (Hudiček) bode vprihodnje dnevnik vladin. Ali bo laški „Hudiček“ branil pravice slovenskega naroda, tega ne verjame nikdo. Vederemo! — Naš „Ljudomil“ prestane 10. dne t. m. Z „Ilirskim Primorjanom“ sta se že na zadnje hudo skregala.

Iz Št. Jurja pri Šmarji 8. novembra. (Kaj neki iz Št. Jurja, ker še nikoli nisem od tukaj nobenega dopisa bral?*) V zadnjem listu „Novic“ je iz okolice ljubljanske neki dopisnik svetu na znanje dal srenjsko volitev iz Št. Jurja in jo tako „namalal“, da se vsacemu človeku zares čudna zdi, kdor ne vé, kako in kaj. — Torej naj povem, kaj je vzrok tej neredni volitvi. Ne mlačnost ali nemarljivost sosesčanov, ampak nekaj družega. Volilcev je res, kakor dopisovalec pravi, 157 v drugi, in 53 v prvi razred spadajočih, in res je iz družega razreda samo eden prišel volit, iz prvega pa štirje; al zakaj tako malo?! Čujte! Kakor je drugod pri kmetih navada, da ob nedeljah, kadar ljudje k službi božji pridejo, srenjski služabnik očitno kako gosposkino povelje naznani, tako je tudi pri nas v Št. Jurji v ne-

deljo, to je, 23. septembra naznanil, da bode volitev srenjskih odbornikov v četrtek, to je, 27. septembra. Precej drugi dan v ponedeljek 24. sept. pa je huda nesreča Ponovce zadela (največe vasi v srenji) — pogorelo je 17 gospodarjev, in kar so mogli dobri ljudje oteti, so iz vasi izlekli, da jim ni nemila osoda še tisto malo vzela. Še tisti dan, to je, v ponedeljek zvečer ob 9. uri, ko sem ravno v Ponovi vasi bil, se pripelje srenjski služabnik iz Ljubljane in mi pravi: „Prosim, povejte županu, da ne bo v četrtek volitve, kakor sem včeraj klical, ker nimajo gosp. kreiskommissär ta dan časa, ampak precej jutri, to je, 25. sept. ob 9. uri bodo že gospod iz Ljubljane prišli, in so me zdaj poslali, da naj to povem. Mislim si brž, kaj bo pa to? Še tisto noč sem sam Ponovcem povedal to premembo in jim priporočal, naj gredó k volitvi; al reveži potrtega srca se drugi dan niso za volitev zmenili, ampak vsak je le skrbel, da je svojo živinico in druge po požaru ostale reči še dobil. Drugo jutro k županu prišedši mu brž povem, kaj mi je srenjski služabnik naročil; on pa mi reče: „Ko bi bil tič, bi do 9. ure ne mogel obletati vseh 12 vasi in ljudem naznaniti tega.“ In zares mu je bilo to nemogoče. Tedaj gre k volitvi, mislé, da jo bodo predstavili. Prišli so bili tudi gosp. fajmošter in še trije drugi, in ker je gosp. komisar rekel, da teh pet lahko nadomestuje celo srenjo, ker za odbornike sposobne ljudi dobro poznajo, — si izvolijo 12 odbornikov in 6 namestnikov, (pa ne 5 odbornikov in 2 namestnika); tedaj leti izvoljeni odborniki vendar ne morejo reči, da so enoglasno izvoljeni bili, kajti izmed petih volilcev lahko eden ali dva nasprotujeta; tedaj so le po večini glasov izvoljeni bili, kakor pri vsakej volitvi, ne pa enoglasno. 14 dni potem je izvoljenih 12 odbornikov dobilo vabila, naj pridejo v Ljubljano, in tukaj so še le volili med seboj župana in dva svetovalca. Tedaj vprašam: kdo je te zmešane volitve kriv? ali mlačnost sosesčanov? ali nemarljivost za soseskino blagor? Nikakor ne! Naj bi bila vradnija ob priložnem času naznanje dala, kdaj bode volitev, ne pa zmedla dneva o tako važnih srenjskih zadevah, gotovo bi bilo dovelj volilcev prišlo. Ako bi se bila tudi drugod tako zgodila, gotovo bi ta volitev ne bila, kakor dopisnik pravi, „edina na svetu!“

Iz Metlike. A. — Obletnica ustanovljenja naše čitalnice je bila, kolikor mogoče, slovesno obhajana. V govoru je g. R. K. opomnil imenitnosti dneva, kazal na težave in ovire, ktere je čitalnica prestati imela, ter je zato klical k edinosti, ktera tudi male reči ojači. V petje sta bila naprošena prva dva gospoda učitelja iz Črnomlja, sta tudi za trdno priti obljubila; poslali smo jima voz, da se dopeljeta, pa — kdo bi bil mislil! — zvečer pride hlapec s praznim vozom nazaj, in pravi, da od učiteljev eden danes ni pripravljen za petje, družega pa nikjer ni. Vsak lahko previdi zadrego čitalnice v zadnjem hipu, vendar v kljub vsemu temu se je petje dobro dovršilo, zapomnili pa smo si, da taci „mož beseda“ v prihodnje ne bomo več prosili; kmalu bomo imeli svoje pevce. Igri „Servus petelinček“ in „Slovenija oživljena“ ste bile gladko in dobro igrani; vso hvalo zaslužijo dijaki L. G., A. Š. in R. K., ki so se posebno o poslednji igri izvrstno obnašali. Bog jih ohrani; saj bodo čvrsti stebri svoji domovini! — O tej priložnosti je tudi odbor enoglasno sklenil prevzvišenega vladika J. J. Strossmayer-a izvoliti častnega uda naše čitalnice. Milostno so slavni škof sprejeli naš dopis, in nam tako odpisali:

„Naj iskrenije se zahvaljujem, što me je narodna čitaonica v Metliki svojim počastnim članom imenovati izvolila. Bog dao, da slavenska u obće i napose slovenska stvar napreduje, i Njega moliti imamo, da nam žrtve, po viernimi sinovi na oltar domovine postavljeni,

*) Radi vzamemo to razjasnjenje v „Novice“, da se vé vzrok tako nenavadno malega udeležstva ponovške volitve, ki ga dopisnik ni vedel; zato je vprašal: kaj neki jej je krivo bilo. Vred.

naj obilnije blagoslovi. Ovim takojer dostavljam 100 for. avst. vred. na svrhe i nužde gore hvaljene čitaonice."

Slava prevzvišenemu Gospodu! Mi pa si v posebno čast štejem, da smemo moža, čigar ime po širocem svetu slovi, prištevati častnim udom čitalnice naše.

Iz Idrije 10. nov. — Naznanjam Vam danes veselo novico, da tudi naše mesto je stopilo v vrsto tistih mest, ki želijo imeti narodno čitalnico. Pravila so že šla v Ljubljano, da jih potrdi sl. deželna vlada. Odboru za osnovo čitalnice predseduje prečastiti dekan g. Kovačič. Oglasilo se je začasno blizo 40 udov. Fajmošter spodnje Idrije, vrli rodoljub gosp. Fr. Močnik daroval je kot ustanovnik prihodnji čitalnici 50 gld.

Iz Cerknice 10. novembra. a. „Novice“ so že zdavno svetu povedale, kaki narodni korenjaki so Mnišovci, in še le pred nekimi tedni smo čitali tudi v „Slovincu“ o domoljubju Begenjčanov in domorodnem duhu, kateri sploh po Mnišii vlada. Nov dokaz žive zavesti narodne, posebno ondašnjega župana g. Hren-a je dopis, ki ga je on te dni zastran domačega jezika c. k. okrajni gosposki planinski poslal, in ki nam je po naključbi pred oči prišel; — glasi se tako-le:

„Slavno c. k. okrajno poglavarstvo! Ker je poglavarstvo mnišavske županije sklenilo, v vseh svojih opravkih in v svojem vradovanju se posluževati domačega jezika, tedaj se obrne podpisani župan na slavno okrajno poglavarstvo s prošnjo: naj nam za naprej ukaze, razsodbe itd. v domačem, slovenskem jeziku pošiljati blagovoli, in to toliko bolj, ker to ravnopravnost tirja in ker je nemški jezik vsem našim občincem ptuj in z malimi izjemkami tudi popolnoma nerazumljiv.“

Tako je pravo, da c. k. gosposke izvejo, kaj je ne samo pravična zahteva, temuč tudi odločna želja županij. Željni smo izvedeti, kako bode sl. okrajna oblastnija to vlogo rešila, in na koliko bode to pravično zahtevo splovala. Kadar o tem kaj izvemo, vam bomo sporočili. — Zdravi!

Iz Kranjskega. (*Volitve novih županov na dalje.*) Za župane so izvoljeni: v novomeškem okraji: v Novem mestu Tousaint vitez Fihtenau; v Mirni peči France Rus, posestnik; v Prečni Jožef Nagel, posestnik in mlinar v Bršljinu; pri sv. Petru France Rifel, posestnik in mlinar v Lošnici; pri Beli cerkvi France Košak, posestnik in mlinar v Družinski vasi; v Brusnicah France Hafner, posestnik in oskrbnik gracarskega turna; v Šent Mihelu in Stopičah Franc Langer pl. Podgoro, grajščak in deželni poslanec v Pogančah; v Toplicah Anton Strniša, posestnik in strojar; v Polanici Janez Pečavar, posestnik; v Črmošnicah Janez Stangel, posestnik v Srednji vasi.

V Zatiškem okraji: v Bukovici Anton Rojec iz Zaboršta; v Dednem dolu Mihael Nadrah iz Starega trga; v Dobu Jožef Goljuf iz Rudečega kala; v Dragi Jožef Jakos; v Gorenji vasi Jožef Nadrah iz Mrzlega polja; v Velikem gabru Nace Hribar; v Veliki loki Jakob Babnik; v Križni vasi Anton Jaklič; v Leskovcu Jožef Volk; v Lučah Jožef Mehle; v Muljavi Jožef Zajec; na Krki Jožef Godec iz Oselce; v Podborštu Janez Bregar iz Sela; v Polici Jakob Strubelj iz Pec; v Hudem g. Benjamin vitez Föderansperg; v Prapročah Jožef Rajer; v Stojanskem vrhu Marko Strmec iz Gumnišča; v Zagorici Matija Kastelec iz Pristavice; v Slivnici Anton Kastelec iz Zagraca; v Radohi vasi Jožef Bregar; v Tomenici Janez Janežič iz Čagoš; v Češnjici France Stepec iz Visokega kala; v Veliki peči Anton Petan; v Šent Vidu Andrej Turek; v Višnji gori France Movrink.

Iz Ljubljane. — V pondeljek je začetek deželnega zbora in to poslednjega prve 6letne dôle.

Časniki pišejo, da bojo poslednji ti zbori celó kratki. Deželni odbor bode prinesel v zbor, kar mu je bilo naročeno v poslednjem zboru; kaj bode vlada zboru predložila, to ni še znano. Gosp. baron Codelli ne bode temu zboru več predsedoval, ker se je zavoljo bolehnosti odpovedal deželnemu glavarstvu. Gosp. cesarski namestnik baron Bach se je pretekli teden podal na Dunaj.

— Po dopisu c. k. deželnega predsedstva do mestnega župana je vsled odpisa gosp. državnega ministra od 5. dne t. m. Njih c. k. Veličanstvo po najvišem sklepu od 25. rožnika t. l. od mestnega zbora podano mu pismo verne udanosti radostno sprejelo. Tadanje vojskine homatije so bile krive, da mestnemu zboru ni že pred naznanjena bila ta resolucija Njih Veličanstva.

— Iz 20. lista „Novic“ od 16. maja t. l. je našim čitateljem znano, da je vis. c. k. državno ministerstvo 20. marca našemu visokočast. knezožkof. konzistoriju v prevdarek poslalo vprašanje: ali ne bi bil pravi pomoček zastran učenja slovenskega jezika v ljudskih in glavnih šolah iskati v predlogu, katerega je dotični odbor letošnjega deželnega zbora priporočal deželnemu zboru? Naznanjajoči ta ukaz smo izrekli nado, da bode naš prečast. konzistori ministerstvu nasvetoval prav ta predlog. In glejte! nismo se zmotili, kajti počil je po mestu glas, da je prečast. konzistori 7. novembra t. l. z veliko večino glasov popolnoma odobril ta predlog. Slava mu in srčna zahvala v imenu vseh, ki želijo ljudskim šolam bolji napredek. Da ta sklep ni storjen na vrat na nos, ampak po zrelem prevdarjanju in resnem premišljevanju, to nam bode potrdil vsak, kdor vé, da se je ta stvar plela celih pet mesecev. Iz tega sklepa pa tudi gospodje dekani lahko razvidijo, da so s svojo prošnjo zoper znano „okrožnico“ zadeli pravo struno, kajti njihova peticija se je menda tudi pridjala temu prevažnemu konzistor. predlogu.

— Hranilnica ljubljanska snuje nova pravila in nov poslovnik; tudi misli zeló povikšati plačo svojim uradnikom. V dosedanjih občnih zbora se je, kakor slišimo, v novi osnovi pravil sém ter tjé kaj premenilo, vendar nismo slišali, da bi se bila toliko premenila, da spomenica (Denkschrift), ki jo je zastran polajšanja posojil na kmetije lani kmetijska družba v popolnem seglasji z gosp. A. Maličem, ki je bil v odseku za omenjeno spomenico, izročila sl. hranilnici, bi po sedanji osnovi upanja imela ugodne rešitve. Ako kdo trdi, da spomenica zahteva posojila čisto le „na obraz“ (Personalkredit), ta ni bral spomenice, ktera dobro vé, da se hranilnica ne more in tudi ne sme podajati v nevarnost očitne zgube, ker hranuje ptuji denar. Al velika dobrotnica bi bila deželi, ako bi, če tudi s kakim večim trudom, polajšala zadrege poštenim in dobrim kmetom ali obrtnikom, ki pomoči dandanes še bolj potrebujejo, kakor pretekla leta. Tudi tega ne trdimo, da se nameni omenjene „spomenice“ dajo na vrat na nos (über Hals und Kopf) izpeljati, ker na deželi bi se morali še drugi faktorji najti, ki bi na-se vzeli opravilstvo in odgovornost hranilničnih podružnic. Ali se bojo taki domoljubi našli, ktere je volja prevzeti to opravilo in odgovornost, in katerim bi hranilnica proti menjicam, kakor nekterim Ljubljancem, mōgla zaupljivo izposoditi denarja, to je, se vé, da še nerešeno vprašanje. Al vredno na blagor hira-jočemu kmetijstvu in obrtnijstvu je, da se saj ta reč resno prevdari in iz dežele pozvé, predno se simpliciter „ad acta“ položi. To je misel „Novic“, ktere, če tudi niso v nikakoršni zvezi s sestavkom v 255. listu „Laib. Zeitg.“, si pa vendar tudi za svojo dolžnost spoznajo, da ravno zdaj, ko gré za premembo pravil, obrnejo pozornost hranilnice na „spo-

menico“ kmetijske družbe, da ne bojo pravila taka, po katerih bi se potem reklo „non possumus“! „Novice“ dobro vedó, da hranilnica je samostojno društvo, ki ima pravico ravnati po svojih mislih, vendar kakor nobena vlada in nobena družba ali korporacija se ne more postaviti na pravilo „noli me tangere“, menimo, da gospodje, ki imajo krmilo hranilnice v svojih rokah, ne bojo se mislili „infallibel“ in da tudi oni priznavajo veljavo stare prislovice naše: več oči več vidi.“ Tedaj: videant consules, ne quid“....

— (Iz seje društva zdravniškega 8. dne t. m.) Dr. Tancer, učitelj zdravništva za zobé v Gradcu, ki pa je ravno zdaj v obilnih opravkih v Ljubljani, je mnogo zanimivega razložil iz zdravništva zob in o umetnosti, kako naj se zobje iz čeljust jemljejo (ne pa deró), kako naj se zobje zakápajo itd., pokazal je poleg drugega orodja tudi orodje, s katerim se zobna čutnica potegne iz zoba, namestu da se zamori itd. — Prof. Valenta je govoril o operaciji, po kateri je z orodjem „eskrasér“ imenovanim, iz maternice srečno potegnil polipa. Temu govoru je dr. Fux, ki je bil pri tej operaciji pričujoč, dodal nekoliko praktičnih opomb. — Dr. Schiffer je povedal iz svojih skušinj, kako se je neki jajčnjakov mehur sam po sebi ozdravil.

— S „Kreuzerblatt“ nemškim ali slovenskim ne bode v Ljubljani nič. Ker „Laib. Zeitg.“ vladi ne prizadeva stroškov, tedaj ostane.

— V našo višo realko se je letos vpisalo 240 učencev; lani jih je bilo 258 vpisanih.

— Vrli domoljub in posebno marljivi sadjerejec gosp. Andrej Mulej, fajmošter želimljiški, je 7. dne u. m. prišedši v Ljubljano, kamor je rad zahajal, po mrtodu nagle smrti tukaj umrl. Bodi mu zemljica lahka!

— Roparji so začeli pridržni prihajati, tako, da iz odprtih ulic ponoči lomijo vrata v štacune, unidan v Dominikovo denarno, te dni v Rudholzerjevo urarsko štacuno, pa k sreči brez velike škode. Mestna policija bode tedaj ostro na to gledala, da potisne vso drhal iz mesta, kateri v mestu ne gré stanovanje, in treba je, da se kakor koli napravi štacunarsko čuvajstvo. Če pa morebiti kdo abotno misli, da se poprej, ko je cesarska oblast imela policijo v rokah, ni zgodilo kaj tacega, naj si dá stare policijske akte odpreti, pa bo videl, kaj je tudi v prejšnjih časih bilo. Sedanji čas pa so okoliščine že bolj za to napravljene, da se klati potepuhov in nevarnih ljudi po svetu, in še več jih bode čez zimo.

— V praznovanje godú presvitle cesarice Elizabete napravi opravični odbor tukajšnje otročje bolnišnice, kateri je cesarica najviša zavetnica, 19. dne t. m. dopoldne ob 10. uri sv. mašo v križanski cerkvi; zvečer je v slovesno razsvitljenem gledališču igra s polovico čistega dohodka na korist bolnišnici.

— Gospod, ki je bil 6. dne t. m. v Veroni, kjer je avstrijska vlada sprejemala ponudbe (oferte) za kup pšenične moke, ki je bila za našo armado v vojski na Laškem pripravljena, nam je pravil, da pšenične moke (rženo ohrani vlada za svoje potrebe) je ondi bilo 70.000 cent. v 50.000 žakljih na prodaj postavljene; hranjena je v 7 velicah cerkvah in v pokritih prostorih velikega pokopališča. Sliši se, da je ponudba dunajske kreditnice (Creditanstalt) najugodnejša in da ona dobi moko, se ve, da vendar po taki ceni, ktera državi kaže veliko zgubo, kakoršnja tudi ima pri prodaji konj in drugih reči.

— Osnovel se je tukaj začasni odbor za ustanovljenje dramatičnega društva, ktero naj bi obsegalo vse slovenske pokrajine. Odbor dela marljivo, tako, da se pravila tega društva kmalu predložijo c. k. namestništvu. Za razvitek narodni kaj imenitna osnova

bode gotovo mnogim željam vstregla. Prihodnjič kaj več o tej vse hvale vredni osnovi.

— Zadnji „Sokolski shod“ pri Virantu je bil kakor prejšnji prav mikaven. Gosp. Valenta, kot ravnatelj večera, je veliko gradiva vsake baže sestavil; vsaka točka bila je namenjena oživiti národni duh in je svoj namen tudi dosegla, kajti tako navdušeno se je nazoča množica gibala, da je vsacemu srce veselja igralo. Dika večera pa je bil gosp. Drašler, ki je s predstavo „Snubača“ svojo gledališčno umetnost zopet, prezvrstno skazal. Prihodnji shod vodi on.

— Naši mladi Slovenci napravili so preteklo nedeljo v gostilnici tukajšne kazine večerno razveseljevanje z vojaško godbo. Prav dobro se je vse vršilo, če ravno na ptuji zemlji, in toliko je bilo gostov, da veliki prostori niso mogli sprejeti vseh prihajajočih. Pri „Slonu“ bati se jim je bilo, da oče krčmar v svoji „sveti jezi“ še kakega Slovenca ne postavi pred prag. Tako se je ošabnost kmalu splačala.

— (Na zdravje!) Danes se je zopet začela telovadska šola Sokolova. Vabimo vso ljubljansko mladež, sosebno dijake, naj se je obilo udeležujejo. Oglasi se, kdor želi vstopiti, lahko vsak dan popoldne ob 5. uri v telovadskih prostorih Sokolovih (v Frelihovi hiši na dunajski cesti). Vhodnina znaša 50 kr. na mesec, pa bi se dala znižati, nekterim tudi celó opustiti, ako se oglasi primerno število učencev. — Brezplačna nedeljska šola za rokodelce pa se prične dné 18. t. m. in se oglašajo rokodelski pomočniki ob 11. uri zjutraj, učenci pa ob 4 popoldne.

V Ljubljani dné 12. novembra 1866.

Odbor „Južnega Sokola.“
— (Odgovor.) Znano je, da je kemija djanska vednost, pri kateri so besede le lupina, in toraj le malo zdajo; jedro pa so mnoge poskušnje (eksperimenti), ki vse očividno razjasnijo. Te pa potrebujejo mnogo časa; čas ene same ure na teden, kakor je odmerjen v nedeljski obrtniški šoli, je pa celó prekratek za pričetek in izpeljavo izdatnih poskušinj, kakor so pri tem poduku potrebne. Le učitelj, ki kemijo celi teden uči, more mnogo tistega, kar je med tednom napravil in rabil, še za nedeljski poduk prihraniti, in tudi o priložnosti še marsikaj posebno za obrtniški poduk pripraviti. In tako previden more on v nedeljo brez zamude poduk s primernimi poskušnjami začeti, v kratkem času ene ure precej razložiti in pojasniti, in tako napredovati, da v enem letu obrtnikom saj najvažnejše članke kemije djansko pojasni, kar pa drug učitelj, ki nima med tednom priložnosti, potrebnih reči predpripraviti, nikakor dognati ne more. — Toraj sem jaz sam prosil gospoda vodjo naše realke in gospoda Hainza, naj tudi v nedeljski šoli kemijo uči. V to mojo prošnjo sta pa le nerada, in le zavolj zgoraj naštetih nagibov, dovolila. Prosim, naj bode to pojasnjenje odgovor na vprašanje v 31. listu letošnjih „Novic.“ M. Peternel.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Presvitli cesar je po potovanji svojem na Češkem, Marskem in doljni Avstrii prišel 9. dne t. m. nazaj na Dunaj. — Sodniške preiskave o napadu na življenje cesarjevo v Pragi, zavoljo ktere ga je krojač Pust na sumu, segajo čedalje dalje; tudi na Dunaji je bilo nekoliko oseb zaslišanih; zato tudi Anglež Palmer, o katerem se pravi, da je odvrnil strel, mora ostati v Pragi; pravijo, da ga v kavarne in povsod od delec sledi policijsk uradnik. — Kmalu po zadnjič omenjenem ministerskem programu, ki ga je razglasila „Wien. Abendp.“, sta stopila še dva ministerska programa na